

Motion till riksdagen 2011/12:N343

av **Lars Johansson m.fl. (S)**

Energi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen på svensk energipolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett hållbart energisystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av investeringar i förnybara energikällor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av energieffektivisering inom hushåll, offentliga byggnader och industrin.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att Vattenfall är en pådrivande aktör för att främja ett hållbart energisystem.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda avregleringarnas effekter på energimarknaden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en långsiktig energiöverenskommelse mellan riksdagspartierna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om smarta nät som en viktig del av en energiomställning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en omställning av den svenska fordonsparken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunala bolags förutsättningar för att agera på energimarknaden.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Vi vill arbeta för en energipolitik som bidrar till omställning av dagens energisystem till ett långsiktigt hållbart energisystem. I energisystemet ska det finnas en helhetsyn när det gäller energiprocessen från råvaran till slutanvändning. Vi vill verka för ett energisystem som är tryggt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Genom satsningar på energieffektivitet, förnybara energikällor och minskad energiförbrukning hos hushållen sätter vi energikonsumenten i centrum.

Vårt mål är att trygga tillgången på el och annan energi med en energiproduktion som har låg inverkan på hälsa, miljö och klimat – och att göra det på internationellt konkurrenskraftiga villkor. Våra investeringar i grön energi ger möjlighet att skapa nya jobb i hela landet. För att nå målet om ett fossilfritt samhälle 2050 krävs en ökad samverkan och breda politiska överenskommelser.

Investera i energisystemet

Vi ser stora möjligheter att skapa arbetstillfällen och stärka industrins konkurrenskraft genom investeringar i det svenska energisystemet. Sverige har unikt bra naturliga förutsättningar för förnybar energi med vår goda tillgång på vind, vatten och skog. Den förnybara energin har mycket stor potential att byggas ut under lång tid framöver.

Vårt mål är att trygga tillgången på el och annan energi med en energiproduktion som har låg inverkan på hälsa, miljö och klimat – och att göra det på internationellt konkurrenskraftiga villkor. Sverige behöver en god tillgång till el med konkurrenskraftiga priser. Det är inte minst av stor betydelse för sysselsättningen i den svenska elintensiva industrin. En satsning på den förnybara energiproduktionen i form av vind, bioenergi och solkraft är en viktig del av omställningen till ett hållbart samhälle. Investeringar i grön energi ger möjlighet att skapa nya jobb i hela landet.

Behovet av energieffektivisering

Energieffektivisering måste vara en grundläggande beståndsdel i en framtida energipolitik. Vi har högre mål än regeringen för energieffektiviseringen. Vi vill att energianvändningen i Sverige blir 25 procents effektivare år 2020, jämfört med regeringens mål på 20 procent. Vi föreslår också flera åtgärder för att åstadkomma detta inom exempelvis bostads- och transportsektorn.

Om svenska företag först utvecklar den fossilfria teknik som hela världen kommer att efterfråga framöver har företagen goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. Om företagen redan nu investerar i energieffektivare teknik vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi stödet till den svenska industrins omvandling på rätt sätt innebär

omställningen inte enbart en kostnad utan också en möjlighet till framtida arbetstillfällen och vinster.

I syfte att främja en effektivare elanvändning vill vi införa ett system för vita elcertifikat. Systemet går ut på att staten sätter obligatoriska mål för energibesparingar och identifierar de parter som kommer att vara ålagda att uppnå målet, vilka åtgärder för energieffektivisering som kommer att ingå, hur de genomförda åtgärderna och dess besparingar skall mätas och verifieras. Dessutom beslutar staten om hur handel av certifikat skall ske. Storbritannien och Italien har redan infört sådana system och andra länder planerar för dem. Vi vill främja energideklarationer och därför vill vi se en certifiering av företag som utför deklARATIONERNA.

Vi vill skynda på energieffektiviseringen inom industrin. Bland annat bör man se över möjligheterna för programmet för effektiviseringen av industrins elanvändning (PFE), som har visat sig mycket framgångsrikt, att utvidgas till hela verkstadsindustrin.

Vattenfall ska vara pådrivande i energiomställningen

Vi vill att Vattenfall ska öka investeringarna i förnybar energi. Vattenfall ska vara ledande i omställningen av energisystemet och pådrivande i energiomställningen i Sverige och Europa. Den borgerliga regeringen har sänkt ambitionerna för Vattenfall. Vi anser att Vattenfall ska vara en aktiv och pådrivande aktör för att påskynda den gröna omställningen av energisystemet. Den svenska industrin är också beroende av en långsiktig och pålitlig energiförsörjning för att behålla sin konkurrenskraft. Vattenfall i statlig ägo utgör en viktig pusselbit för den svenska energi- och industripolitiken.

Utredning om avregleringarnas effekter på energimarknaden

Under de senaste tjugo åren har flera stora avregleringar genomförts inom branscher som tidigare organiserades i offentlig regi. När dessa avreglerades hoppades man på att priserna skulle sjunka på grund av ökad konkurrens. Vi motsätter oss inte att konkurrens kan vara bra i områden som tidigare präglats av monopol. Men konkurrensutsättning kan också innebära att eventuella stordriftsfördelar försvagas – vilket i sin tur kan bidra till en mindre effektiv ordning än tidigare. Dessutom har olika typer av transaktionskostnader, exempelvis kostnaden för konsumenterna att byta elleverantör, stor betydelse för både effekterna av konkurrensutsättning och hur avreglering bäst bör genomföras. I praktiken kan det vara svårt att få alla marknader att fungera väl, utan det uppstår, eller kvarstår, vad som brukar kallas för marknadsmisslyckanden. Dessa kan exempelvis leda till lägre produktion och högre priser. I vissa fall kan marknadsmisslyckanden hanteras med regleringar av olika slag.

I samband med avreglering finns det också risk för så kallad marknads-
makt, det vill säga att ett fåtal producenter kan påverka eller styra prisbildning

Fel! Okänt namn på

och produktion. Det finns flera olika sätt att hantera marknadsmakt. Konkurrens med flera aktörer kan skärpa marknaden men i vissa fall kan ett fåtal aktörer tillskansa sig och behålla en dominerande ställning även på en konkurrensutsatt marknad. Flera av de marknader som konkurrensutsatts, exempelvis elmarknaden kännetecknas i huvudsak av att de är nätverksbranscher med höga inträdeskostnader. I sådana branscher framstår det som mindre sannolikt att problemen med marknadsmakt skulle försvinna helt.

Situationen på elmarknaden under senare år med kraftigt stigande priser på såväl råkraft som nu under senare tid även av priserna på nätdistribution reser en mängd frågor om hur elmarknaden fungerar. Producentledet i Sverige domineras av ett fåtal aktörer som i vissa fall samäger produktionskapacitet. Det har också förekommit misstankar om producentsamverkan och utnyttjande av marknadsmakt. Elbolagens prissättning har slagit hårt mot hushåll och företag. Elnäten utgör fortfarande lokala eller regionala monopol, i vissa fall inom samma koncerner där de stora elproducenterna är verksamma, och prissättningen är föremål för tillsyn.

Avregleringar som inte fungerar hämmar tillväxten, försvagar konkurrenskraften och drabbar hushåll och företag. Nu har tillräcklig tid passerat för att göra en utvärdering av avregleringen på elmarknaden som genomförts i Sverige under de två senaste decennierna. Regeringen bör göra en översyn som genomlyser i vilken utsträckning avregleringarna fått de önskade effekterna. Där resultaten inte blivit de förutsedda ska förslag till nya regelverk utformas, som bättre förväntas leva upp till svenska folkets och näringslivets behov.

År 1996 avreglerades den svenska elmarknaden. I samband med avregleringen blev de flesta elkonsumenter tilldelade ett bolag på tillsvidarebasis av elleverantören. Dessa avtal låg ofta på en högre prisnivå än om konsumenten gjorde ett aktivt val. Fortfarande har cirka en fjärdedel av kunderna tillsvidarepris, och betalar därmed i många fall onödigt mycket för sin el. Vi vill begränsa elbolagens möjligheter att teckna dyra tillsvidareavtal.

Vi vill också skärpa övervakningen av elmarknaden, bland annat genom bättre samarbete över landgränserna och genom bättre dialog mellan ansvariga myndigheter.

Nej till ny modell för nättariffer

Bland annat är det hög tid för en oberoende granskning av rimligheten i den nya nättariffmodell som tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, har föreslagit. Förslaget har väckt stark kritik, bl.a. från Konkurrensverket och olika konsumentföreträdare. Förslaget bör inte genomföras. En lämplig modell måste beakta elnätens karaktär av naturliga monopol. Även andra delar av elmarknaden kräver ingående analys utifrån ett konsumentperspektiv.

Vikten av blocköverskridande energiöverenskommelse för att säkra basindustrins villkor

Kärnkraften håller på att fasa ut som energikälla i flera länder. I Schweiz har man tagit beslut om att fasa ut kärnkraften fram till år 2034 och i Tyskland har man, efter stor politisk enighet, beslutat att avveckla kärnkraften fram till 2023. Vi socialdemokrater menar att den internationella utvecklingen bekräftar behovet av att ersätta kärnkraften med förnybara energikällor. Avvecklingsbeslutet i Tyskland visar också att det i framtiden kommer att finnas en efterfråga på den internationella marknaden på olika typer av kompetenser av servicetjänster på det förnybara området. Främjandet av förnybara energikällor i andra länder innebär stora möjligheter för den svenska industrin att erbjuda sådana tjänster.

Beslutet i Tyskland att fasa ut kärnkraften visar också på betydelsen av politisk enighet inom energipolitiken. Den svenska energipolitiken är för viktig för kortsiktiga beslut och politiskt spel. Sverige behöver en bred överenskommelse som tryggar energitillgången och ger ett el-överskott, istället för regeringens energipolitik som vilar på en skör riksdagsmajoritet som förespråkar kärnkraft, och som har fått industrin att avstå från ytterligare investeringar i energiproduktionen. Den osäkerhet som regeringens energipolitik fört med sig riskerar därför konkurrenskraften för svensk industri.

Vi vill ha en bred överenskommelse om energipolitiken, eftersom investeringar i både tillverkningsindustrin och energisektorn underlättas om det finns en säkerhet om de framtida spelreglerna. En sådan säkerhet förutsätter en blocköverskridande överenskommelse. Om Sverige ska ha en konkurrenskraftig industri som klarar utmaningar i en global ekonomi är det dags för regeringen att släppa på prestigen och inleda förhandlingar med oss om den svenska energipolitiken.

Inför sådana förhandlingar är vår inställning att kärnkraften succesivt bör fasa ut och långsiktigt ersättas med förnybara energislag. Genom en kraftig utbyggnad av biokraftvärme och vindkraft vill vi höja målet till minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och minst 55TWh till 2030. Kärnkraftsavveckling bör också ske på ett sådant sätt att det inte äventyrar konkurrenskraften för den svenska industrin. Därför är vi heller inte beredda att i nuläget sätta ett slutdatum för när den sista reaktorn bör stängas ned.

Vi Socialdemokrater vill ha en bred överenskommelse om energipolitiken, eftersom investeringar i både tillverkningsindustrin och energisektorn underlättas om det finns en säkerhet om de framtida spelreglerna. En sådan säkerhet förutsätter en blocköverskridande överenskommelse. Om Sverige ska ha en konkurrenskraftig industri som klarar utmaningar i en global ekonomi är det dags för regeringen att släppa på prestigen och inleda förhandlingar med oss om den svenska energipolitiken.

Fel! Okänt namn

Smarta nät – en viktig del av energiomställningen

Den tekniska utvecklingen inom energisektorn går mycket snabbt och smarta nät kommer att bli nödvändiga när de fossila bränslena avvecklas. El från förnybara energikällor ställer krav på en större funktionalitet på de svenska elnäten. När vindkraftsparkerna lider av svaga vindar kan det bli klen kraft i de svenska kablarna. För att konsumenterna ska få sina elbehov tillgodosedda krävs det att det svenska eldistributionssystemet ses över. Vi Socialdemokrater vill prioritera utbyggnaden av smarta nät som en del av en nödvändig omställning och en mer hållbar och värdeburen tillväxt. Det är viktigt att överföringskapaciteten mellan de norra delarna av landet och de södra byggs ut för att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av den förnybara energin.

Vindkraft

Vindkraften står inför ett stort kommersiellt genombrott i Sverige. Det finns idag omfattande planer på utbyggnad av stora vindkraftsparker både på land och till havs, och produktionen från vindkraft har fördubblats på bara ett par år. Vindkraftens decentraliserade struktur har gynnat ett utspritt ägande i form av andelar i vindkraftskooperativ. Omkring en tiondel av den svenska vindkraften ägs idag i denna form. Vi anser den mycket positiv, inte minst då den kan bidra till en ökad lokal förankring av vindkraften. Denna ägarform hotas emellertid idag av Skatteverket som vill belägga försäljning av el till andelsägare med uttagsskatt. Regeringen bör klargöra hur problemet kan lösas.

Solenergi

Åtgärder för den förnybara energiproduktionen måste utformas så att de når största möjliga effekt på kort och långt sikt. Vi vill därför utveckla kompletterande stödformer till solenergi. Tills dess att mer långsiktiga program finns på plats måste de investeringsstöd som finns idag kvarstå så att det inte blir glapp som gör att Sverige tappar kompetens och fart i utvecklingsarbetet. Vi vill därför förlänga och utöka de befintliga anslagen till solvärme och solex.

Omställning av den svenska fordonsparken

Det är nödvändigt att bilparken i Sverige och andra länder blir mer miljövänlig. Vi vill stimulera fordonsindustrin till att påskynda omställningen till produktion av mer miljösmarta fordon. På så sätt blir svensk industri mer konkurrenskraftig i framtiden, samtidigt som transportsektorns utsläpp av klimatpåverkande gaser minskar.

Kommunala energibolag

Den ökade ägarkoncentrationen på elmarknaden är ett problem för att marknaden ska fungera. De kommunala elbolagen spelar en viktig roll för att främja konkurrens och utveckla miljövänliga alternativ på både el- och energimarknaden. Dock ger den nuvarande kommunallagen negativa konsekvenser för kommunala energibolag att verka. Exempelvis sätter lokaliseringsprincipen hinder och begränsningar för hur en kommunal aktör får verka på marknaden. Det är dags att lösa frågan om de kommunala bolagens begränsningar på energimarknaden. Vi vill se över möjligheter att åstadkomma en klar förändring i lagstiftningen. En sådan förändring bör ge kommunala bolag en möjlighet att verka på lika villkor på energimarknaden.

Stockholm den 2 oktober 2011

Lars Johansson (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Börje Vestlund (S)

Krister Örnfjäder (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Karin Åström (S)

Ingemar Nilsson (S)